

ZAKLJUČKI 31. NACIONALNEGA OTROŠKEGA PARLAMENTA

»MOJA POKLICNA PRIHODNOST«

21. 4. 2021, preko spletne aplikacije ZOOM

V šolskem letu 2020/21 je epidemija COVID-19 dodobra spremenila način izvedbe Otroških parlamentov. Na vseh ravneh, od šolske do nacionalne ravni, so potekali preko spletnih aplikacij Teams ali ZOOM. Tako se tudi prvič v 31-ih letih programa nismo mogli srečati v "živo" na nacionalnem otroškem parlamentu – 21. aprila 2021 smo ga izvedli preko spletne aplikacije ZOOM. Tema "Moja poklicna prihodnost" se je nadaljevala iz preteklega šolskega leta oz. se nadaljuje iz šol. leta 2019/20.

Na 31. virtualnem nacionalnem otroškem parlamentu je sodelovalo 115 mladih delegatov, 20 učencev novinarjev, skupaj z mentorji in drugimi gosti pa nas je bilo preko 200. Delovno predsedstvo (Jure Šimonka, predsednik; Primož Oberč, član ter Vida Volk, članica) je zasedanje vodilo iz velike dvorane v pritličju Tomšičeve 5 (stavba Državnega zbora RS). Predsedstvu bi se morala pridružiti še članica Ana Matić, ki pa se zaradi bolezni dogodka ni mogla udeležiti.

Uvodoma so prisotne mlade pozdravili: predsednik Državnega zbora RS Igor Zorčič, predsednica ZPMS Darja Groznik ter predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Kasneje, v plenarnem delu zasedanja, so se mladim pridružili tudi nekateri vabljeni gostje: Dušan Mikuž, MDSSZ (minister); Helena Kujundžić Lukaček, MIZŠ (Direktorat za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo); Jože Ruparčič, namestnik Varuha človekovih pravic za otrokove pravice; poslanci in poslanke: Nik Prebil, Aljaž Kovačič, Lidija Divjak Mirnik, Mojca Škrinjar; Fani Nolimil (Zavod RS za šolstvo), Janez Damjan in Sara Gošnak (Center za poklicno izobraževanje); Anita Mrakovčič, Mreža Kroj (Mladinska mreža za karierni razvoj), Anita Kovačik (Zavod za zaposlovanje) in nekateri drugi.

V prvem delu srečanja so mladi udeleženci delali v skupinah, kjer so debatirali o 5 podtemah znotraj naslovne teme Moja poklicna prihodnost. Že znanim 4 podtemam Moj poklic – skrbi, pričakovanja, znanja in veščine; Poti do mojega poklica; Poklici sedanjosti in poklici prihodnosti; ter Slovenija, Evropa, svet – pozitivno, negativno, zanimivo, smo kot odziv na stanje v družbi v tem šolskem letu dodali še podtemo Vpliv COVID-19 na izbiro poklica. Udeleženci so bili razporejeni v 10 skupin; po 2 skupini sta razpravljali o eni podtemi.

V drugem delu zasedanja je sledilo poročanje o delu v skupinah ter plenarna razprava.

V nadaljevanju podajamo ključna sporočila, ki se nanašajo na 5 podtem.

MOJ POKLIC: SKRBI, PRIČAKOVANJA, ZNANJA IN VEŠČINE

Udeleženci so izpostavili naslednje:

Skrbi:

- Ali bom zaposljiv?
- Ali bom opravljal poklic, za katerega se bom izobrazil? Med mojim izobraževanjem se namreč lahko izkaže, da poklic ne bo več potreben.
- Ali bom dovolj plačan za poklic, za katerega se bom izobrazil? Bom lahko dostojno živel?
- Ali bom v poklicu užival?

- Več brezposelnosti, več stisk in slabega psihičnega stanja ljudi v primeru, da bo veliko poklicev digitaliziranih in robotiziranih.
- Za nek poklic se lahko odločiš zaradi napačnih razlogov: pritisk okolice (starši, vrstniki).

Pričakovanja, znanja in veščine:

- Glavni pričakovanji sta podpora s strani staršev, in tudi učiteljev, pri odločanju za poklic in svoboda pri izbiri poklica.
- Znanje, ki ga pridobivamo v osnovni šoli, je po našem mnenju preveč splošno in ne zajema specifičnih znanj in veščin, ki bi nam koristile za življenje. Hkrati pa se tudi zavedamo, da je splošna razgledanost v življenju pomembna.
- Želeli bi si več tehničnih znanj, interaktivnega učenja in možnosti učenja različnih jezikov (npr. angleščina, kitajščina...), pri tem ne zgolj pisanja in slovnice, ampak možnosti konverzacije in poslušanja oz. predelovanja gradiv v teh jezikih.
- Potrebna znanja in veščine bodo:
  - kreativnost (ima človeško plat in je roboti ne morejo nadomestiti);
  - jasno presojanje (pri čemer ne podležeš vplivom drugih) – to je tudi bolj pomembno od "memoriranja podatkov", ki je tako zelo visoko cenjena v našem izobraževalnem sistemu;
  - digitalna znanja in veščine (npr. izdelovanje robotov).
- Kompetence za prihodnost bodo: vztrajnost, (izkoriščanje) možnosti v tujini in doma, iskanje nadaljnjih znanj, prilagodljivost – tako do dela kot do ljudi, iznajdljivost.
- Nekateri so bili mnenja, da roboti ne bodo zamenjali ljudi, ampak bodo delo ljudem olajšali.
- Skozi vsakdanje življenje se moramo nenehno učiti = vseživljenjsko učenje.
- Izpostavili smo medpoklicne povezave in kombiniranje kompetenc za nova delovna mesta.

Splošna opažanja:

- Na informativnih dnevih o poklicih ne izvemo dovolj.
- Zgodnejši pogovori o poklicih in zgodnejše informiranje o poklicih.
- Več prakse pri določenih predmetih, ekskurzije v podjetja in k obrtnikom.
- Več povezovanja med predmeti samimi ter med predmeti in prakso/življenjem – za boljše razumevanje koristnosti določenega znanja v resničnem življenju.
- Več praktičnih predmetov – več učencev bi se lahko preizkusilo v ročnih spretnostih, ker tega bo primanjkovalo.
- Točke za vpis v srednjo šolo so lahko nepravilne. Boljši pokazatelj sposobnosti za določeno izobraževalno pot kot točke bi bili sprejemni izpiti.
- Večja usmerjenost izbirnih predmetov v poklice – bolj bi spoznali vsebino poklica, kaj nam je všeč in posledično bi imeli lažjo odločitev za poklic.
- Za poklic bomo morali iskati tako specifična kot tudi razširjena znanja. Potrebna bo večopravilnost, več znanj in praksa.
- Uvedba "job shadowing-a"; to je program učenja na delovnem mestu. Ko iskalec zaposlitve sledi strokovnjaku za krajši čas, na primer dan ali teden. S tem pridobiš boljšo predstavbo o tem, kaj zaposleni v določenem poklicu počnejo in ali se lahko vidiš na tej poklicni poti ali ne.
- Glede skrbi, da bi v prihodnosti primanjkovalo služb, smo ugotovili, da delovna mesta bodo, vendar bodo drugačna.

POTI DO MOJEGA POKLICA

Na izbiro poklica vplivajo naša želje, delovne navade, spreminjanje poklicev skozi čas, osebne vrednote, povpraševanje na trgu, pa tudi starši in šola. Včasih pa tudi sreča.

Do poklica vodi nešteto poti. Nekaterih ne pričakujemo, pa vendarle obstajajo. Naša pot iskanja poklica nas lahko pelje tudi v tujino.

Znati moramo delovati v različnih skupnostih in okoliščinah, čeprav se moramo nekaterim stvarem tudi odpovedati (včasih moramo pustiti tudi kakšnega prijatelja za seboj). Če bomo vztrajni, bomo lažje prišli do poklica.

Kaj je naša odgovornost pri izbiri poklica?

Biti moramo osredotočeni na izbrani poklic, verjeti vase in graditi samopodobo, biti moramo odgovorni tudi do drugih, ki nas podpirajo (npr. staršev). Če tudi nam kdaj ne gre, ne smemo obupati.

Kako se izognemo stranpotem pri izbiri poklica?

Moramo se znati samoodločati in znati reči ne v situacijah, ki bi nas lahko speljale z načrtane poti. Ne podrejam se drugim in smo odločni. Otroci in mladi potrebujemo predvsem podporo staršev, čeprav se jim včasih zdi, da so naše sanje nemogoče. Potrebujemo svobodo pri izbiri poklica in zaupanje (npr. če se želimo izobraževati v drugem kraju ali tujini, potrebujemo zaupanje, da nam bo uspelo).

Kaj potrebujemo?

Več informacij o poklicih, več dni odprtih vrat v različnih službah oz. poklicih, da bi v šoli hitreje začeli spoznavati poklice, interesne dejavnosti na temo poklicev ter spoznavanje poklicev v realni luči. Lahko bi bilo več tečajev in seminarjev na temo poklicev.

Nimamo zadostnega znanja, da bi se odločali za svoj poklic, nismo dovolj obveščeni o različnih poklicih. Na šolah bi lahko uvedli karierno svetovanje, da bi bili izbirni predmeti in interesne dejavnosti bolj usmerjene v poklice ter da bi snov pri predmetih povezovali s poklici (npr. učenje o Rimljanih pri zgodovini se poveže s poklicem arheologa, restavratorja, ipd.).

POKLICI SEDANJOSTI IN POKLICI PRIHODNOSTI

Podali smo mnenje glede učenja: po eni strani se nam zdi, da nam učna snov, ki se je učimo sedaj, v prihodnosti ne bo koristila, po drugi strani pa menimo, da je potrebna širša izobrazba, ki je pomembna tudi za zaposlovanje v tujini. Treba bi bilo posodobiti učbenike in gradiva ter mladim omogočiti pridobivanje novjših znanj. Razmišljali smo o šolanju po izbirnem modelu: vsak si izbere predmete glede na interese in sposobnosti.

Poudarili smo pomen učenja jezikov. Ne le tujih, tudi slovenščine, ki je naš materni jezik in ga zaradi uporabe vseh družbenih omrežij ne znamo več pravilno uporabljati.

Izrazili smo skrb glede poklicev oz. zaposlitev, za katere se mladi še izobražujejo, v prihodnosti pa ne vidijo možnosti zaposlitev (npr. rudarstvo in težka industrija).

Poklici sedanosti so ogledalo dogajanja v svetu.

Izpostavljena je bila robotizacija, za katero smo ugotavljali, da bo dobrodošla, da pa nikakor ne bo mogla v celoti zamenjati človeka. Ugotavljali smo prednosti in slabosti dela robotov: ne potrebujejo odmorov, niti plačila; lahko pa se pokvarijo in naredijo veliko škode, ne morejo se odzivati na spodbude in pobude iz okolja.

Tudi strojništvo kot del težke industrije bo počasi upadlo, saj ga bodo nadomestili visokotehnološki procesi.

Družba bo v prihodnosti usmerjena v storitvene dejavnosti. V prihodnosti vidimo urbane kmetije, zeleno/eko energetiko, poklice, povezane s trajnostnim razvojem, digitalni marketing, IT področja, določene službe bodo prevzeli droni in e-storitve (npr. pošta). Vendar pa bodo nekatere vede in dejavnosti vedno obstajale: medicina, farmacija, kozmetika, pogrebništvo, učitelji – roboti jih ne bodo mogli nadomestiti.

Poklici se razvijajo in spreminjajo glede na družbene razmere (npr. trenutna situacija, ki bo privedla do porasta potreb po poklicu psihologa), avtomatizacija, robotika in pri tem opominjanje na komunikacijo, medsebojne stike. Izredno pomembno bo ravnovesje med tehnologijo in realnim življenjem (to je pomembno že sedaj!).

SLOVENIJA, EVROPA, SVET – POZITIVNO, NEGATIVNO, ZANIMIVO

V Sloveniji imamo dober šolski sistem, vendar smo našli prostor za izboljšanje – predvsem pri izbiri srednje šole. V trenutnem sistemu se upoštevajo ocene od 7. do 9. razreda, mi pa tukaj najdemo 3 pomanjkljivosti:

- od 7. do 9. razreda, na vrhu pubertete, se mlad človek spremeni;
- v 7. razredu še ne zmoreš razumeti, da stvari, ki se ti dogajajo, vplivajo na tvojo življenjsko pot;
- velika razlika med ravno znanja za pridobitev odlične ocene (razlike med šolami).

→ podajamo rešitev: ponovna vpeljava sprejemnih izpitov, pri čemer bi se upoštevalo 70 % ocene in 30 % sprejemni izpiti. S tem bi zagotovili kredibilnost ocen in jih ne bi zanemarili ter "uravnali" razliko med šolami.

Naš šolski sistem ni narejen za negovanje tistih z večjim potencialom, zato prihaja do šolanja in nadaljevanja izobraževanja v tujini, posledično tudi bega možganov, kar je velik problem.

→ podajamo rešitev: da bi v Sloveniji ustanovili univerzo/fakulteto, ki bi bila res tako dobra, da bi zagotovila Slovencem, ki imajo zares velik potencial, da ne odhajajo v tujino. Hkrati pa bi privabila tuje študente za študij v Sloveniji.

V Sloveniji ni dovolj izobraževanja na temo poklicev. Mladim je treba predstaviti možnosti, ki jih ponuja Slovenija. Prej bi se morali začeti izobraževati o tem, bolj poudariti, kateri poklici obstajajo. Potrebna bi bilo več vlaganja/financiranja v slovenske zadeve. V Sloveniji poznaš jezik, Slovenija je varna, to je naše domače okolje.

V tujini hitreje kaj dosežeš, več je publike, večji trg, hitreje postaneš znan, če je to tvoj cilj.

Glede bega možganov smo imeli deljena mnenja. Eni so bili za to, da mladi gredo tja, kjer so priložnosti, drugi so zagovarjali, da naj Slovenija omogoči priložnosti doma.

Govorili smo tudi o tem, kako otroci doživljamo politično stanje v državi: ne vemo dosti o naši politiki, je ne poznamo. Zato je prisoten strah in negativnost.

VPLIV COVID-19 NA IZBIRO POKLICA

Informativni dnevi v času COVID-19:

Imamo različne izkušnje: nekateri zaradi on-line informativnih dni nismo dobili pravega vtisa o šolah, zato je bila odločitev za nadaljevanje šolanja težja. Po drugi strani pa smo se takšnih informativnih dni lahko udeležili tudi mlajši. Nekateri šole so se predstavile le s ppt predstavami, zato se nam zdi pomembno, da bi šole spodbudili k boljši pripravljenosti (v primeru, da se situacija ponovi). Slišati si želimo tako profesorje kot dijake, videti več "virtualnih sprehodov" po šolah, saj tako lahko dobimo boljšo predstavo.

Poklici v času COVID-19:

Nekateri poklici bodo zaradi COVID-19 izginiti, povpraševanje po nekaterih drugih pa se bo povečalo.

Nekaj časa že lahko spremljamo, kako delavcem v gostinstvu, trgovinah, ipd. ni lahko. Določeni poklici, ki so sedaj bolj izpostavljeni težjim razmeram (več stresa, dela...), nas bodo odvrnili od odločitve zanje, saj smo videli realno sliko in vse slabosti določenega poklica. Zanimanje za te poklice bo upadlo.

Videli smo tudi zapostavljenost glasbenikov, umetnikov in kulturnikov, saj so v teh časih ostali praktično brez dela. Mnogi vrstniki, ki so talentirani na področju umetnosti, dvomijo v svojo izbiro srednjih "umetniških" šol, saj jih skrbi za prihodnost njihovega poklica.

Naraslo pa bo zanimanje za zdravstvo, saj se je izkazalo, kako zelo potrebujemo zdravnike in zdravstvene delavce. Veliko se jih bo odločilo za to poklicno pot zaradi empatije do sočloveka in želje po pomoči drugim. Poudarek bo tudi na poklicih, ki imajo veliko stika s sočlovekom, saj bo po tem stresnem obdobju večja potreba po bližini človeka (smo družabna bitja).

Duševno zdravje:

COVID-19 je vplival na naše duševno zdravje, ki je slabše. Upadla nam je motivacija za šolsko delo, posledično tudi ocene, zato mnogi ne bodo imeli priložnosti priti na željeno šolo. Mnogi se odločajo za "slabše" poklice, saj dvomijo v svoje zmožnosti, se podcenjujejo. Drugim (ki niso številčni) pa se je stanje izboljšalo, saj so imeli več prostega časa, bolj so se sprostili in so lahko delali na svojih interesih.

V primeru daljšega trajanja pandemije bomo skoraj celotno srednješolsko izobraževanje opravili pod drugačnimi pogoji, kar bo vplivalo na naše kompetence.

Kaj bi lahko vlada naredila, da bi lahko razmere izboljšali?

- Menimo, da je pomembno, da komunicirajo s šolami in nami neposredno, saj nam tako lahko situacijo zelo izboljšajo.
- Zavedamo se, da se je potrebno držati nekih pravil in mej, saj smo sredi epidemije, vseeno pa se nam zdi, da bi lahko za nas, šoloobvezne otroke, storili še mnogo več.

***

- COVID-19 nas je prikrajšal za neformalno izobrazbo. Šole bi morale bolj spodbujati neformalno izobraževanje.
- Pozitivna stran šolanja na daljavo je bila, da smo se naučili več računalniške pismenosti.
- Zdi se nam, da smo postali v teh časih samostojnejši in prepričani smo, da nam bo to prišlo še kako prav, da nas bo to vodilo skozi življenje ter nam omogočalo, da se bomo znali v življenju znajti.
- Poziv vladi: da v primeru ponovnega vala virusa, ne naredijo istih napak. Torej, da ne ustavijo celotne ekonomije, sploh pa da ne zaprejo šol.